

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{3}$ strani 80 K, na $\frac{1}{4}$ strani 40 K in na $\frac{1}{16}$ strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg številka 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Pozor vinogradniki! — Krompir in nje pridelovanje ponos kranjske dežele! — Sivorjava plesenj kosmulje. — Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase. — Vojne zadeve in naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — **Inserati.** — Blagovno poročilo. — Tržno poročilo.

Pozor vinogradniki!

Vsled deževnega vremena nastopata letos na trtah izredno močno peronospora in trsna plesnoba, zato morajo vinogradniki vse storiti, če hočejo rešiti svoj dragoceni pridelek.

Modre galice bi vinogradniki na Kranjskem pravzaprav morali letos dovolj imeti, saj jo jim je družba skoraj cela dva vagona več oddala nego lansko in predlansko leto, in vendar družba kar naprej dobiva nova naročila, dasi nima več nikake zaloge modre galice in je na noben način tudi več ne dobi. Nujno priporočamo trte pridno škropiti, vendar z modro galico varčevati, in sicer na ta način, da se je za izdelovanje škropiva manj vzame, a zato se pa primeša

galuna ali pa žveplenokisle gline.

Vzeti je samo $\frac{1}{4}$ do 1 kg modre galice in zraven je pa pridejati enako množino galuna ali žveplenokisle gline. Tako škropivo enako učinkuje kakor 2 % galično škropivo in se vrhutega v deževnem vremenu veliko bolj drži trsnega listja kakor čisto galično škropivo. Galun se dobi pri naši družbi kg po 240 K in žveplenokisla glina pa po 1 K za kg in to brez zavoja. Pri pošiljativah galuna ali žveplenokisle gline v celih sodih se zavoje ne zaračuni.

Ker ni v svrhu zatiranja trsne plesnobe na razpolaganje žveplove moke, zato naj se rabi kot nadomestilo kolikortoliko preskušeno sredstvo

salojidin (natrijev tiosulfat),

ki se rabi obenem z modro galico ter ga je vzeti na vsakih 100 litrov galičnega škropiva $\frac{1}{2}$ kg. Salojidin se sme v škropivo od modre galice in apna (oziroma tudi od galuna in žveplenokisle gline) šele potem pri-
dejati in v škropivu raztopiti, ko je galično škropivo kakor običajno že prirejeno. Salojidin ima tudi naša družba v zalogi ter ga oddaja kg po 160 K.

Krompir in njega pridelovanje ponos kranjske dežele!

O kranjski deželi imajo vobče v Avstriji, celo pa v merodajnih krogih na Dunaju, popolnoma napačne pojme, kar zlasti velja za njeno kmetijsko pridelovanje, ki ga silno omalevajo. Kranjsko deželo smatrajo večinoma za nazadnjaško in beraško. Če nismo v kmetijstvu ravno na vrhuncu, zadnji pa vendarle nismo, in v marsičem naravnost posekamo druge kronovine. Kdor pozna deželne razmere in vse podrobnosti, ta vé, kako čudovito je naša dežela v zadnjih 40ih letih vsestransko napredovala, kakor je svoje kmetijsko pridelovanje pomnožila, dasi nima najboljših tla in ima podnebje, v katerem ni lahko kmetovati.

Če se kranjsko kmetijstvo v Avstriji tako napačno presoja in se kolikost našega kmetijskega pridelovanja podcenuje, so vzrok pač svoječasna resnična zaostalost, ki je pa sedaj ni več, mržnja do naše dežele, oziroma do njenega prebivalstva iz znanih vzrokov, ki so jo nekateri naši ljubi sodeželani iz zlobnosti še podpihivali, in pa naša ponižnost, ker nismo po nemških listih bobnali, kaj zmoremo. Za sedanje razmere je to pravzaprav še ugodno, če ne bi bili našo deželo še bolj izčrpali.

Vojni dogodjaji v l. 1916. in 1917. so posebno jasno pokazali, kaj naša dežela glede aprovizacije zmore. Bili smo skozi dve leti tik bojne črte; vojaštvo s fronte se je do skrajnosti iz naše dežele preskrbovalo; pol milijona vojakov je bilo ves ta čas v naši deželi v zaledju; prenesli smo prehod celih velikih armad, med njimi celo take, ki je bila do skrajnosti neobzirna; v deželi je bilo nastanjenih nad 25.000 beguncev; mnogo uradov iz Primorja z velikim številom uradnikov in velikimi obitelji je bilo nastanjenih v Ljubljani; in vendar smo navzlic vsemu temu kolikortoliko izhajali ter smo poleg tega v prav obili meri preskrbovali sosednjo Primorsko. Sedaj je seveda naša dežela popolnoma izpraznjena ter izmzgana in v obmejnih krajih na Gorenjskem in Notranjskem prebivalstvo naravnost lakoto trpi.

Vojaški preskrbljevalni uradniki so se naravnost čudili, kaj zmore naša tako po krivičnem razupita dežela!

Naslednje vrste se tičejo razmer, ki so bile v normalnih časih, t. j. pred vojno, in ki naj vsaj v enem pogledu pokažejo, kako visoko stojimo, pravzaprav kako visoko smo stali.

Na Kranjskem pridelamo v normalnih razmerah razen krušnega žita, vsega dovolj, več kakor zase potrebujemo; zato ni bil naš izvoz kmetijskih pridelkov majhen. Naravnost ogromno vrednost je imela živina, zlasti prasiči, ki so se leto za letom iz dežele izvažali. Tudi izvoz mleka in mlečnih izdelkov je bil za našo deželo časten.

Naše poljedeljstvo je tako intenzivno, kakor v malokateri drugi deželi v Avstriji, saj je vsak prostorček, ki je količkaj sposoben, tudi obdelan. (V tem spisu nazvano „intenzivno“ poljedeljstvo, ki se prav nič ne tiče travništva, se pa mora prav razumeti. Če govorimo o intenzivnosti našega poljedeljstva, menim le intenzivno izrabo njivske ploskve, nikakor pa ne intenzivnega tehniškega gospodarjenja, ki obstoji v pravi in doslednji izberi dobrega semena in v pravem tehniškem obdelovanju ter gnojenju njiv, glede česar vsega tega nam še silno veliko manjka do intenziv-

nega obdelovanja naših njiv v vseh pogledih. Kadar odpravimo, oziroma popravimo vse nedostatke, takrat bomo šele smeli govoriti o splošnem intenzivnem gospodarstvu na naših njivah. Kar je hvale vredno, je hvaliti brez ovinkov, kar je pa slabega, je pa odkrito povedati, ker le tako pridemo polagoma do zaželenega splošnega izboljšanja našega poljedeljstva.) Upravičeno se nam pa lahko očita, da bi se dalo z melioracijami pridobiti še ogromne prostore za poljedeljstvo. Na naših njivah imamo kolobarjenje brez vsake prahe; malokatera njiva stoji za kratek čas neobdelana in več kakor ena tretjina naših njiv prinaša na leto dvakratni pridelek. Mi ne poznamo več nekdanjega starokopitnega kmetovanja s praho, ki je še danes v marsikateri deželi v Avstriji običajno, kjer si domišljuje, da stoje visoko nad nami. Intenzivnost kranjskega poljedeljstva se pa najbolj kaže v visokem odstotku njiv, ki so obdelane z onimi kmetijskimi rastlinami, ki se morajo okopavati in pridno pleti (to so krompir, krmska pesa, korenje, strniščna repa, zelje, turščica, fižol itd.), katerih njiv je povprečno na leto skoraj 60%. Način našega intenzivnega kmetovanja v zvezi z odprajo velikega števila živine ima pa seveda tudi zelo slabo stran glede vzdrževanja ravnotežja (statike) rastlinskih hranilnih snovi v naših njivah, katerih nimamo dovolj navzlic še precej zadostnem gnojenju s hlevskim gnojem, ki pa ni tak, kakor bi moral biti. V zemlji namreč manjka prav zelo fosforove kisline in kalija, in to je oni vzrok, če naši hektarski pridelki niso tako obili, kakor bi morali biti in bi tudi lahko bili. Ko se vrnejo redne razmere, mora biti ena naših najvažnejših nalog dopolniti množino fosforove kisline in kalija v naših njivah z obilim nakupom umetnih fosfatnih in kalijevih gnojil, s čemer spravimo v ravnotežje rastlinske hranilne snovi v zemlji in pridemo do zadostnega hektarskega donosa.

Znak intenzivnega in tudi umnega kmetovanja kaže vedno množina pridelovanja okopovalnih rastlin, ki je, kakor gori povedano, pri nas izredno velika. Med temi rastlinami zavzema na *Kranjskem krompir prvo mesto*.

V naši deželi odpade vsako leto od vseh njiv (147.715 ha) 22.601 ha na one, ki so s krompirjem zasajene, torej čez 16½% od vseh njiv in tako naša dežela v tem pogledu poseka vse druge avstrijske kronovine, še celo „krompirjeve dežele“, kakor se tako rade imenujejo Češka, Moravska in Šlezija. Te dežele nimajo niti 10% svojih njiv s krompirjem obdelanih in je na njih pridelanega krompirja gotovo polovica „industrijskega“, t. j. takega, ki v navadnih razmerah za človeško prehrano niti ni dober in se rabi edino le za izdelovanje špirta in škroba.

Kranjska v normalnih razmerah pridelala na leto povprečno 20.000 vagonov krompirja, kojega se porabi za seme približno 4500 vagonov, za prehrano ljudi v deželi 5500 vagonov, za izvoz v Primorje 2000 vagonov in za krmo v deželi sami najmanj 8000 vagonov. Naši cvetoči prasičereji ni majhna podlaga velika množina krompirja, ki je za krmljenje na razpolaganje in istotako je ta krmski krompir tudi velike važnosti za zimsko krmljenje goveje živine v zvezi z drugim korenstvom in zlasti v zvezi s senom od detelje, ki ga pridelamo do 9000 vagonov, s katerim senom istotako prevladujemo alpske dežele.

Tako močno pridelovanje krompirja tvori tedaj pri nas istočasno obilo pridelovanje krme na njivah,

kar je za nas posebno važno, ker živino večinoma le v hlevih redimo.

Prav posebno je pa povdarjati, da je skoraj ves na Kranjskem pridelani krompir prvovrstni jedilni krompir od eneinsto izredno rodovitne vrste (oneidovca), ki posebno dobro kljubuje raznim krompirjevim boleznim na njivi in v shrambi in je zato krompirjeva letina na Kranjskem vedno precej enakomerna in razmeroma malo zavisna od vremena.

Na Kranjskem smemo tedaj biti po vsej pravici ponosni na svoje pridelovanje krompirja, kajti ono

1. je glede kakovosti izborna in skoraj popolnoma zenačeno kakor malokje,

2. je glede količosti relativno večje kakor v vsaki drugi avstrijski kronovini,

3. dela gospodarjenje na njivah intenzivnejše,

4. posveti izredno velik del njiv pridelovanju okopavin, ki zatirajo plevel, kar je v naših podnebnih razmerah zaradi zatiranja plevela posebno važno,

5. daje velik del hlevske krme, ki omogoči kranjski deželi imeti številnejšo živinorejo in zlasti obširno pitanje prasičev, kar bi bilo na naših slabih tleh nemogoče, če bi kmetovali kakor v sosednjih alpskih deželah, in

6. daje znatne denarne dohodke našim kmetovalcem, ker je krompir na Kranjskem za kmetovalce važna kupčijska rastlina.

Sivorjava plesen kosmulje.

V zadnjem času prihajajo iz raznih krajev pritožbe o neki vrsti bolezni, ki napada jagode kosmulje, ali kakor jo drugod imenujejo, ogresa, da postanejo početkom plesnive, kmalu pa rjave, slednjič žametaste in nato odpadejo. V nekem okraju se pritožujejo, da jim je ta bolezen uničila že ves letošnji pridelek. Po doposlanih bolnih vejah in jagodah soditi, je ta bolezen takozvana *sivorjava plesen kosmulje*; latinsko *sphaerotheca* moro uvae Berk et Curt, nemško pa Nordamerikanischer Stachelbeermehltau.

Nemci ji pravijo severoameriška plesen in jo s tem razločujejo od evropske plesni kosmulje. Ta zadnja, imenovana *sivobela plesen kosmulje*, je bila že davno znana pri nas, ni pa tako močno škodljiva, ker nastopa *le na obeh straneh listja*, izgleda kot tanka sivobela prevlaka, ki se ne zgoščuje in ne menja svoje barve.

Sivorjavo plesen kosmulje imenujemo bolezen, ki jo povzroča glivica *sphaerotheca mors uvae*, katere trosi se zajedo v mlade poganjke in plod, se tam razmnože in se razrasejo tako, da izgleda po njih pokrita površina kakor s pepelom potrosena. Tako sivkasto barvo kaže ta bolezen pa samo v mladosti, pozneje postaja prevlaka vedno gostejša, izpremeni barvo na rjavkasto in izgleda naposled bolj žametasta. Ta vrsta plesni napada samo mlade poganjke in plod, nikakor pa ne listja. Njena glivica spada v oddelek plesnivk (strupenih ali močnatih ros) in živi kot zajedalka na kosmulji. Spolstenela prevlaka sestoji iz pletenine raznih niti, od katerih nekatere kvišku rasejo in nastavijo na vrhu jajčasti plod. Za prvim plodom se nastavi drugi, za tem tretji itd., da dobimo celo verižico takih oblik, v katerih se razvijajo trosi. Ko ti dozore, se jajčasti plod odpre in jih izloči, veter

ali mrčes jih potem raznese na vse strani in na tak način razširi to bolezen. To je poletni način razmnoževanja te glivice.

Razentega imamo še drugo možnost prenesti trose na zdrave rastline. V glivičnem pletenju se razvijajo mali okrogli mehurčki, okoliinokoli obdani z nitmi. Ti mehurčki so v začetku svetle barve, pri dozoritvi pa rjave do črnorjave, in v njih se razvije po ena cevka (pri sivobeli plesni kosmulje po več), v kateri se nahaja osem trosov. Okrogli mehurček razpoči, iz njega pride cevka na dan, dozori in izpusti trose iz sebe. Ti se razširijo navadno po mladih poganjkih in prezimijo tam. Na tak način se lahko prenese bolezen potom poganjkov kosmulje iz okužene drevesnice v druge nasade.

Do l. 1900 te bolezni nismo poznali v Evropi in v Avstriji smo jo zasledili šele l. 1906. Pač pa je bila že davno znana v Ameriki, vsled česar jo imenujemo tudi ameriško plesen kosmulje, da s tem razlikujemo našo domačo sivkastobelo ali evropsko kosmuljino plesen. Odkar je nastopila pri nas, se je tudi hitro razširila po vseh takih nasadih. Nobena vrsta tega grmičja ni tako odporna, da bi ne bila podvržena tej bolezni, pač pa so nekatere več, druge manj občutljive proti njej. Katere jo lažje prenašajo, morajo dokazati šele večletni poskusi. V letih, ko ta plesen močno napade, kakor se to letos sliši iz različnih krajev, uniči ne samo vso letino, ampak je v nevarnosti tudi pridelek prihodnjega leta, ker se nastavljeni zarod na mladih poganjkih ne more razviti dovolj krepko.

Kako naj se ubranimo te bolezni?

Ako sivorjava plesen napade posamezne grme kosmulje, je najprimernejše iste takoj izkopati in jih sežgati, da glivice že v kali uničimo. Razentega moramo zemljo, kjer je raslo okuženo grmičje, dobro pognojiti in zmešati z apnom, ki ima nalogo uničiti vse kali plesni. Pri nakupu kosmuljičnih grmov iz drevesnic, moramo jih dobro pregledati, da ne zanesemo trosi te plesnobe v svoje nasade. Če najdemo kake znake te bolezni na stebelu, takoj ž njim v ogenj.

Če se je pa bolezen pojavila že v celem našem nasadu in se nam zdi vendarle škoda uničiti vse grmičevje, potem se ji skušamo ubraniti na sledeči način: V jeseni porežemo vse poganjke obolelega grmičevja in jih požgemo. Okužene kosmuljine nasade je sploh obrezati zelo nakratko, četudi morda s tem oškodujemo prihodnji pridelek. Posamezni grmiči ne smejo biti posajeni pregosto, da veje enega ne segajo v drug grm, ker bi bilo s tem pokončevanje tega škodljivca otežkočeno, četudi moramo izkopati po več stebel. V redkih nasadih namreč lažje in temeljitejše škropimo in žveplamo ter uničujemo to glivico, pa tudi nje razširjevanje otežkočimo stem. Zemljo moramo dobro očistiti plevela, odpadlih vejic in listja kosmulje, ki jih sežgemo, in potrositi jo z apnom ter dobro prekopati, da apno uniči vse trose, ki so padli na tla. Že v jeseni lahko začnemo z uničevanjem tega škodljivca na ta način, da poškopimo kosmuljo z žvepleno-apneno zmesjo; *) in sicer vzamemo na liter zmesi po dva litra vode. Zgodaj spomladi, približno štirinajst dni pred ozelenjem kosmulje jo zopet poškopimo z enako močno tekočino in ponovimo po možnosti še enkrat

*) Žveplenoapneno zmes ima v zalogi tvrdka Zmerzlikar v Deutsch-Wagram pri Dunaju.

6 do 8 dni pred poganjanjem. Ko kosmulja ozeleni, jo moramo večkrat pregledati. Če zapazimo znake te bolezni, jo takoj požveplamo s čistim žveplom. Nekatere vrste kosmulje so sicer precej občutljive proti žveplu, da jim celo listje odpade; toda temu se ne da ubraniti na drug način, kakor da jih zamenjamo z manj občutljivimi vrstami. Žveplanje moramo večkrat ponavljati, dokler ne izgine zadnji sled o plesni. Namesto žveplanja služi nam dobro tudi škropljenje z žveplenoapneno zmesjo, ki jo vzamemo 1 liter na štirideset do 50 litrov vode. Priporočljivo je tudi gnojenje kosmulje, da postane krepka in lažje prenese to bolezen, vendar ne smemo rabiti enostranskega dušičnatega gnojila.

Take so dandanes skušnje s to vrsto plesni na kosmuljah, ki je šele pred nedolгим časom našla pot iz Amerike k nam in skuša uničiti to v nekaterih deželah močno razširjeno in uspevajoče grmičevje.

Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.

(Konec.)

Pojasnila.

1. Dolžnost ograje vzdrževati zaradi škode po živini, se tiče le tiste živine, ki se pase, in sicer tamkaj, kjer se pase, ne pa živine, ki se goni na pašo ali na vodo mimo kulturnih zemljišč. Gre se tedaj vobče le za ograjevanje pašnikov, ne pa za ograje ob potih ali kje drugje.

2. Kulturna zemljišča so tista, ki dajejo kak užitek, torej ne samo vrtovi, njive, travniki, ampak tudi pašniki in gozdi. Če so dani zakonski pogoji se tudi lahko zahteva ločitev dveh pašnikov s kako ograjo, če mejita eden na drugega in ki sta last različnih upravičencev, kajti tudi pašniki so kulturna zemljišča.

3. Ograjo je dolžan tisti vzdrževati, ki jo je dozda *dejanski* vzdrževal; ta more biti lastnik ali skupina lastnikov, oziroma pašnih upravičencev pašnika samega, ali pa lastnik, oziroma lastniki kulturnih zemljišč, ki na pašnik mejijo.

4. Če je kdo ograjo poleg zemljišča, kjer se živina pase, poprej vzdrževal in jo je zdaj opustil, in se mu more prejšnje vzdrževanje ograje dokazati, jo mora na upravičeno zahtevo iznovega narediti, in vzdrževati.

5. Novo ustanovljene pašnike morajo na zahtevo mejašev njih lastniki ograditi, če ta obveznost iz osebnopravnega naslova morda koga drugega ne zadene.

6. Zavezanca pozvati, da dolžno ograjo v primernejem roku zopet naredi ali zanemarjeno popravi, ima pravico le župan na podlagi sklepa občinskega odbora, nikdar pa ta pravica ne pristojata lastniku pašnika, pašnim upravičencem ali gospodarskim odborom. Kadar se zavezanci in upravičenci zaradi ograje med seboj dogovore ali poravnajo seveda ni potrebno izposlovati kakenga sklepa občinskega odbora, na podlagi katerega župan zapove ograjo narediti ali popraviti.

7. Župan ima pravico vsled sklepa občinskega odbora v imenu tega zahtevati od zavezancev napravo ali popravo ograje le tedaj, če so kulturna zemljišča po živini, ki se pase, res ogrožena.

8. Če se tisti, ki je dolžan ograjo narediti ali popraviti, županovem pozivu v imenu občinskega od-

bora v določenem roku ne odzove, in če se proti naročeni ograji ni pravočasno na deželni odbor pritožil, ima občina pravico na stroške zavezanca zahtevati delo izvršiti.

9. Župan pa samodsebe in samostojno ne more ukazati ograjo narediti ali jo popraviti, ampak sme to storiti le na podlagi sklepa v seji občinskega odbora, ki ustanovljeno dolžnost za vzdrževanje ograje po § 1. gorenjega zakona najprej s poizvedbami določi.

10. Proti sklepu občinskega odbora, da ima župan zavezanca, oziroma zavezance pozvati narediti ali popraviti ograjo v določenem roku v obrambo pred živino, ki se pase, morejo prizadeti pravočasno vložiti pritožbo na deželni odbor potem pristojnega občinskega urada, in ker v zakonu ni nobenega roka za pritožbo določenega, se je držati kranjskega deželnega zakona z dne 7. septembra 1912, ki določa: Pritožbe proti odločbam in naredbam občinskega odbora je vlagati, če ni kaj drugega določenega, tekom štirinajstih dni od dneva vročitve. Pritožbe se lahko vlagajo ustno, pisмено ali telegrafično. Dan oddaje na pošto se šteje za vložni dan. Če pade zadnji dan roka na nedeljo ali praznik, poteče rok šele naslednji delovni dan.

VOJNE ZADEVE in NAREDBE.

Prevzemne cene za žito letošnje letine.

(Min. nared. z dne 27. junija 1918, drž. zak. št. 235.)

Glasom § 1. te naredbe so določene naslednje cene, ki jih ima plačevati Zavod za promet z žitom za 100 kg:

A) za žita, kakor:

pšenico ali piro po	55 kron,
rž	55 "
ječmen	50 "
oves	50 "
proso	50 "
koruzo	50 "
ajdo	100 "

B) za stročnatine, kakor:

grah po	120 kron,
lečo	150 "
jedilni fižol	100 "
bob	90 "

C) za krmila, kakor:

zadnje žite po	50 kron,
oružene koruzne storže	15 "
grah za krmno	60 "
grasičo	50 ozir. 70 "
pelisko in lupino	70 "

Za napolico ali soržico ter druge zmesi velja kot prevzemna cena, cena onega pridelka, ki je v tej zmesi najcenejši.

Glasom § 2. so h gori omenjenim prevzemnim cenam za pšenico, piro, rž in ječmen dovoljeni naslednji pribitki pri vsakih 100 kilogramih, in sicer pri oddaji:

od začetka žetve do 15. julija t. l. po . . .	25 kron*
od 16. do 31. julija t. l.	20 "
v avgustu t. l.	15 "
v septembru t. l.	10 "
od 1. oktobra pa do 20. decembra t. l. . . .	5 "

Pribitek k v § 1. določenim cenam bo za semensko blago določilo kmetijsko ministrstvo v posebni naredbi.

§ 3. določa, da je plačati polno prevzemno ceno pri pšenici, piri, rži, ječmenu in ovsu le za zdravo očiščen in suho blago, ki ne vsebuje več kot 2 kilograma tujih primesi pri 100 kilogramih skupne teže. Največ pa sme znašati odtegljaj za neodgovarjajoče blago kvečjemu 15 % od prevzemne cene.

Ako se kmetovalec in komisijonar glede odtegljaja ne moreta zediniti, določa § 4., da take spore razsodi pristojno okrajno sodišče izvenspornim potom po zasližbi strokovnjakov. Medtem plača zavod za promet z žitom ono prevzemno ceno, ki jo je določil komisijonar.

Proti razsodbi okrajnega sodišča je dopusten priziv v teku osmih dni, proti razsodbi druge instance pa priziv ni dovoljen. Plačevanje stroškov postopanja določi sodišče. Dolžnost oddaje se zaradi sodnega postopanja ne odgodi.

Glasom § 5. je prevzemne cene plačati, ko se blago odda na določenem mestu. V teh cenah so všteti tudi stroški za dovoz.

Po določilih § 6. stopi naredba v veljavo z dnem razglasitve, v njej določene prevzemne cene, kakortudi pribitki pa veljajo tudi za ona žita letošnje letine, ki jih je kdo oddal preje kakor je stopila naredba v veljavo. *

Promet s semenjem.

(Min. naredba z dne 1. julija 1918, drž. zak. št. 245.)

Naredba podrobneje določa razne vrste semenskih žit in stročnatih z ozirom na vzgojo in odbiro. Temu primerno so urejeni pribitki k veljavni prevzemni ceni.

Za *originalno semensko blago* je dovoljen pri pšenici, piri, rži in ječmenu pribitek po 45 K, oziroma 35 K pri 100 kg, pri vseh drugih žitnih vrstah pa po 30 K, oziroma 20 K pri 100 kg.

Za *manj plemenito vzgojeno* pšenico, piro rž in ječmen sme oddajnik-vzgojevalec zahtevati po 27 K, oziroma 23 K pribitka k prevzemni ceni, za druga žita je pa dovoljen pribitek po 12 K, oziroma 8 K pri 100 kg.

Te pribitke morejo upravičenci zahtevati pri oddaji do 15. decembra t. l. za jesenska žita, pri oddaji jarega semenskega žita pa do 31. maja 1919.

Za *navadno, nekoliko boljše žito*, ki ga smejo pridelovalci z dovoljenjem županstva, oziroma okrajnega glavarstva zamenjavati s takimi pridelovalci, ki imajo slabo lastno semensko žito, je dovoljen pribitek po 3 K pri 100 kg.

Kdor je pridelal kaj več dobrega žita naj ga ponudi kot semensko blago Zavodu za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljani v nakup ter naj pošlje primeren vzorec očiščenega žita, kateri vzorec dá omenjeni zavod preiskati strokovnjaku, ki žito, ako odgovarja, označi kot *priznano, navadno semensko blago*. V tem slučaju plača omenjeni zavod poleg prevzemne cene še posebno nagrado, ki znaša pri pšenici, piri, rži in ječmenu po 10 K, pri drugih žitih po 5 K pri 100 kg.

Pri *stročnatinah* (fižol) je na podlagi izreka pripoznavalne komisije za semena oddajnik semena upravičen zahtevati pribitek do 25 % veljavne prevzemne cene. Rok, v katerem velja ugodnost omenjenega pribitka, je določen do 15. junija 1919.

Za pripoznavanje žita in stročnatih kot semensko blago je na Kranjskem pooblaščen Pripoznavalna komisija semen pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

Prost promet velja samo za originalno semensko blago, promet z drugimi vrstami priznanega semenskega blaga je podrejen Zavodu za promet z žitom ob času vojne. *

Ureditev prometa s krompirjem letine 1918 in najvišje cene.

(Min. naredba z dne 22. junija 1918, drž. zak. št. 231.)

V splošnem obsega letošnja naredba podobne določbe kakor lanska izvzemši nekaj izprememb. Lansko naredbo smo v celoti priobčili v prvi avgustovi številki lanskega «Kmetovalca» na straneh 125—127, zato bomo v naslednjem le nakratko navedli glavne izpremembe, in sicer:

1. Z letošnjo naredbo je zasežen ves krompir avstrijskega pridelka neglede na čas kdaj se izkoplje.

2. Lansko leto je moral množino pridelka priglasiti pri občini vsak pridelovalec, ako je obsadil več kot $\frac{1}{3}$ hektara zemlje s krompirjem, letos pa je to storiti dolžan le oni pridelovalec, ki je obsadil več kot 5 hektarov zemlje s krompirjem. Pod zasego seveda spadajo pač tudi one množine, ki so bile pridelane na manjših ploskvah.

3. Glede dovažanja zahtevanega krompirja na gotov kraj določa nova naredba, da se ima oddajniku plačati na vsakih 100 kg dostavljenega krompirja za vsak kilometer po 10 vinarjev, ako je ta kraj od oddajnika bolj oddaljen kakor bližnja železniška postaja.

4. Kot temeljna cena velja ona najvišja cena, ki je določena v min. naredbi z dne 8. marca 1917, drž. zak. št. 91., t. j. po 15 kron za 100 kg. Nova naredba pa določa poleg tega pribitek 80 kron pri 100 kg za oni krompir, ki bo oddan do 17. julija t. l. Po tem dnevu bo cena padala na vsakih 12 dni za 16 kron pri 100 kg tako, da bo prevzemna cena z omenjenim pribitkom vred s 4. septembrom samo še 15 kron. Vrhutega nova naredba določa, da ima Zavod za promet z žitom ob času vojne plačevati za krompir, ki se mu do 15. decembra t. l. prostovoljno odda ali ponudi pri 100 kg po 5 kron več, za prostovoljno ponudeni krompir pa mora ta zavod plačati še nadaljni 2 kroni pri 100 kg več, ako posestnik ta krompir hrani in ga zavod odvzame šele po 1. marcu 1919. Potemtakem ima Zavod za promet z žitom ob času vojne plačevati za prostovoljno oddanih 100 kg krompirja v času

do 17. julija t. l. po 100 kron,	
" 29. julija " " " 84 "	
" 10. avgusta " " " 68 "	
" 22. avgusta " " " 52 "	
" 3. septembra " " " 36 "	
od 4. septembra t. l. do 1. marca 1919 " 20 "	
od 1. marca 1919 dalje pa " 22 "	

5. K lanskim določilom zaradi odtegljaja, ako krompir ne odgovarja predpisom naredbe, je za letos določeno, da sme komisijonar od prevzemne cene primeren znesek odtegniti šele tedaj, ako je krompirju pri 100 kg primešane več kot 2 kg zemlje.

6. Kázni so iste kot lani.

7. Predčasno izkopavanje krompirja je letos dovoljeno, ako se mora isti iz utemeljenih gospodarskih ozirov umakniti kakemu drugemu sadežu.

8. § 51. lanske naredbe je letos brez pomena.

9. Nova naredba je stopila v veljavo z dnem razglasitve. *

Nadomestitev poginolihi vojaških konj.

C. in kr. višje armadno poveljstvo je odredilo zaradi nadomestitve takih konj, ki so bili licitacijskim potom kupljeni v armadnem vojnem območju pa so poginili ali jih je bilo treba pobiti, da se ima kupcu v takih slučajih prejšnjo žival nadomestiti z drugo in se prevzemni rok podaljša od 14 dni na 3 tedne. Lastnik poginole živali ima nadomestno žival prevzeti vsaj v času 3 mesecev, ako se med tem časom vrši kaka oddaja. Ta rok velja počenši od onega dne naprej, ko je lastnik poginole živali prejel obvestilo, da se mu zanjo nadomesti drugo. Ako se v omenjenih treh mesecih ne bi vršila nobena licitacija konj, tedaj ima upravičenec prevzeti dovoljeno mu žival ob prvi licitaciji, ki se vrši po tem času. V vsakem drugem slučaju ugasne pravica zahteve za nadomestitev.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko društvo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovorja se edinele na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista: na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojniškemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 96. Na mojih travnikih, ki leže na ljubljanskem barju, rase zelo veliko osata, zlasti pa takozvanega ščavja, ki jako globoko korenini. Skoraj vsako leto ga dam z nalašč zato pripravljenimi vilami izpuliti s koreninami vred, toda vedno znova zarase. Pripomnim, da travnike precej gnojim v živalskim gnojem ter uporabljam za steljo žaganje in slamo; tudi kak voz smeti se pomeša sempatja z gnojem. Na travnikih, ki jih malo ali nič ne gnojim, ščavje ne rase, seveda je tudi trava tam zelo slaba. Kaj je vzrok, da na gnojnih in močvirnatih travnikih raste ščavje ali kiselca? (I. P. v I.)

Odgovor: Ščavje ali kiselca, nemško Sauerampfer, (*Rumex acetosella*), rase na takih mokrih travnikih, kjer je pomanjkanje apna; in kjer najdemo to rastlino, tam smo lahko prepričani, da zemlja nima v sebi dovolj apnenih snovi. Posebnih pripomočkov, uničiti ta plevel ni, ampak edino uničevalno sredstvo je, dodati zemlji zadostno množino apna. Da rase ta rastlina zgolj na gnojni zemlji, je znamenje, da potrebuje več dušičnatih hranil. In to opazimo posebno na močvirnatih pašnikih, kjer se pase goveja živina, in kjer se steka goveje blato in scavnica, da je tam mnogo več te rastline nego na negnojni zemlji. Na negnojnih tleh ta plevel ne more uspevati, ker nima zadostno dušika. Kjer so tla močno apnena, tam tudi ne rase, ker je apno najhujši strup tega plevela, ki ga kmalu uniči. Pognojite svoje travnike z apnom v katerikoli obliki, pa Vam kiselca izginje samaodsebe.

Vprašanje 97. Pripovedovali so mi, da je sekanje lesa kakortudi splošno kmetijsko obdelovanje in pridelovanje odvisno od luninih izprememb. In sicer: sekati les, saditi in pospravljati krompir, repo, zelje in splošne zelenjave, klati prasiče itd. je najbolje štiri dni po ščipu, ko se luna niči. Sejati in saditi žito, koruzo in razno sočivje pa je najbolje po mlaju, ko mesec rase. Mesec ima baje popolen vpliv na tok soka v rastlinah. Ko namreč rase, zelo močno vleče sok vseh rastlin kvišku, tudi pozimi. Ko

pa niči ali pada, se točenje soka ustavi. Vsled tega vpliva mesec na plodovitost rastlin in na kakovost pridelkov. Ali res vpliva mesec ali luna na razvoj rastlinstva, na množino in kakovost pridelkov in na trpežnost posekanega lesa? (I. M. v O.)

Odgovor: O vražah, ki govore o vplivu lune ali meseca na celokupno kmetijstvo, bi se dalo spisati celo knjigo. Neuki kmet si namreč ne zna razlagati raznih pojavov v naravi, vsled česar jim često pripisuje vplive, ki jih ti nikakor ne izvršujejo. Najprej Vam ni znano, zakaj mesec »rase« in »se niči«. Mesec se vrti okoli zemlje in skupaj z njo okoli solnca. Okroglo v 28 dneh pride enkrat okoli zemlje. Svojo svetlobo dobiva od solnca, in od katere strani je pač obsijan od tega, leži zemlji nasproti deloma njegova svetla, deloma temna stran. Če stoji mesec med zemljo in solncem, nam kaže svojo temno stran, tedaj je mlaj. Če pa stoji zemlja med solncem in mesecem, nam kaže svojo obsevano stran, tedaj imamo ščip. Po mlaju mesec »rase«, t. j. vsak dan se vidi več njegove razsvetljene oble; po ščipu mesec »se niči« ali »pada«, t. j. vsak dan izgine malo obsijane oble, dokler je po 14 dneh proti zemlji obrnjena le njegova temna polovica in imamo zopet mlaj. To so glavni pojmi o kroženju meseca okoli zemlje in o njegovi svetlobi, kakor se nam prikazuje tekom 28 dni. Če bi torej mesec, kakor Vi pravite, različno vplival na rastlinstvo, bi tega ne bil v stanu vsled lastnosti svojega telesa, ampak le vsled svojega različnega odseva, ki ga vidimo v raznih dobah tekom 28 dni, ko se menja. Ta odsev pa ni tako močan, da bi mogel sploh vplivati na razvoj rastlinstva in tudi iz njega izhajajoča toplota je malodane nična. Oglejmo si pa sedaj Vaše trditve, ki si zelo nae sprotujejo ena drugi. »Ko mesec rase, vlečejo vse rastline (drevje tudi celo pozimi) sokove kvišku. Ko se pa mesec niči, se sokovi vstavijo.« Po tem Vašem pravilu bi moralo vse rastline, tudi drevje, rasti 14 dni in sicer od mlaja do ščipa, tudi pozimi; drugih 14 dni od ščipa do mlaja počivati. Imeli bi torej nekako vsakih 14 dni poletje in 14 dni zimo. Rastline namreč rasejo le tedaj, ko imajo dovolj toplote (razen še drugih pogojev), da se v njih pretaka sok. Ko se ta ne gane, rastlina počiva. Toda Vi sami smatrate gorenji zakon za nepravilen, kajti nekatere rastline (krompir, repo, zelje in dr.) hočete sejati in saditi štiri dni po ščipu, ko sok počiva, druge pa (žito, koruzo, sočivje) tedaj, ko »ko luna gori gre« po mlaju, ko sok močno vleče. S tem ste vendar ovrgli popolnoma svojo prvotno trditev, kajti narava v svojih stalnih zakonih ne pozna takih izjem. Že iz tega lahko sklepate, da taka domnevanja ne morejo imeti podlage, najsi jih je tudi postavil kak c. kr. nadporočnik. Večkrat je slabemu uspevanju rastlin krivo neugodno vreme, slabo obdelanje, sejanje ob neugodnih talnih razmerah ali kak drug vzrok, ki si ga kmet ne ve pojasniti, pa zvrne vso krivdo na mesec. Se enkrat moramo ponoviti: Na pretakanje sokov v rastlinah, na razvoj in uspevanje setve, na klenost zrna, na množino in kakovost pridelka in na dobroto stavbenega lesa mesec nima nikakega vpliva. To so proste vraže, ki jih najdemo dandanes še v veliki meri pri neukih kmetih.

Vprašanje 98. Obenem pošiljam vejico svojega grozdja (agresa), ki je že drugo leto popolnoma plesnivo. Kaj je vzrok gnilobi na agresu (kosmulji)? Je li to kaka bolezen in je morda tudi ribezelj (grozdičje), ki ga imam v neposredni bližini, tudi v nevarnosti, da ga napade ta bolezen? (F. K. v T.)

Odgovor: Doposlana nam vejica in jagode kosmulje, ki ji Vi pravite tudi agres, je napadena po sivorjavi plesni kosmulje; o tej bolezni čitajte v današnji številki »Kmeto-

valca« spis »Sivorjava plesen kosmulje«. Ta bolezen ni nevarna grozdiču ali ribezelju, kajti loti se samo kosmulje. Da se obvarujete te bolezni, upoštevajte tam navedene pripomočke in držite se tozadevnih navodil.

Vprašanje 99. V daljni vasi sem kupil enoletnega konja. Ko sem ga gnal domu, se mi je na poti ugrtel, na to ga je ufovil dež in ga zmočil. Da ubežim temu neurju, sem ga še bolj podil proti domu. Sedaj mu pa na zadnjih nogah biceljni naprej stoje. **Kako zdravim konja, ki je tako bolan na skočnem členu, da mu „bicelj naprej uhaja“?** (I. H. v N.)

Odgovor: Iz Vašega opisa sklepamo sledeče: Kupili ste žrebe, kajti enoletnik ni še nikak konj, gnali ste ga precej daleč po trdi cesti proti domu in ker je začelo deževati, ste ga še hitreje podili, da pridete preje pod streho. Žrebe se je na poti malo pregrelo, potem zmočilo in morda tudi prehladilo, ako ga niste dobro otrli in osušili, ko je prišlo v hlev. Na trdi cesti si je ob nepodkovanih kopitih močno utrudilo noge in si jih nekako pretreslo. Žrebe je bilo najbrž še šibko in slabo krmljeno. Taka naporna pot je zadostovala, da si je pokvarilo noge, da mu sedaj »biceljni naprej uhajajo«. K tej napaki so nekatere živali več, druge manj nagnjene in tud pri Vašem žrebetu je ta nagnjenost najbrž podedovana in največ kriva, da je ta pogrešek prišel na dan že v tako zgodnji mladosti. Pri tem je mogoče le deloma govoriti o bolezni, preje o napaki, ki se da ozdraviti le deloma z umnim ravnanjem in ki bo še dolgo vplivala na vrednost konja. V kolikor je to napako zakrivila neumestna gonja, prehlajenje in pregretje, morate jo izboljšati s pravilnim ravnanjem. Enoletno žrebe pustite za sedaj, da počiva v hlevu, pokladajte mu tečne krme, da se dobro okrepeča, varujte ga pred vsakim prehlajenjem in pred mokroto. Ob dežju in rosi naj ostane v hlevu. Ako se vendar kdaj zmoči, oribajte ga do suhega in pazite, da se ne prehladi. Posebno noge in kopita naj bodo vedno suhe, kajti tu je izvor največ bolezni pri konjih. Žrebe naj ima vedno dovolj suhe stelje pod seboj in tla, kjer stoji, naj bodo iz desk in vedno suha brez blata in močvirja. Kopita morajo biti vedno na suhem in večkrat osnažena. Ne štedite tudi krtače pri žrebetu, kajti čiščenje nadomesti polovico krme in ohrani zdravje. Proti bolezni na skočnem členu, t. j. proti »naprej uhajajočem bicelju«, si pomagamo tudi z mrzlimi obkladki, s tem, da bicelj zavežemo in pogostoma močimo z mrzlo vodo, ki smo ji dodali malo kisa ali salmiaka. Dobra je tudi v to svrhu svinčena voda. Na vsak način pa veliko pomaga dolgotrajen počitek, ki je najboljši pripomoček, da se bicelj okrepi. Ne smemo tudi štediti dobre krme, da se žival očvrsti in se ji noge bolj utrde. I.e., če bode tako ž njim ravnali, smete pričakovati, da ozdravi na na nogah, da krepko dorase in da postane iz njega dober konj.

Vprašanje 100. Pošiljam Vam vejico kosmulje s plodom, ki je ves prepreden s plesnobo, kakor da ga je kdo poštupal z moko. Jagode postanejo pozneje črne in gnijejo. **Kaj je vzrok plesnobi na kosmulji in posebno na njenih jagodah in kako zdravimo to bolezen?** (I. D. na K.)

Odgovor: Vaše grmičevje je napadeno po sivorjavi plesni kosmulje, katera bolezen se je iz Amerike razširila tudi po naših krajih. Natančneje o nji čitajte v spisu »Sivorjava plesen kosmulje« v današnji številki »Kmetovalca«.

Vprašanje 101. To leto je bukev pri nas močno obrodila. Sadu pravimo žir ali bukovca. **Ali se da narediti olje iz bukovca sadu? Kako se ga najlažje na-**

bira in izlušči ter koliko olja se iz njega lahko pridela? (I. G. v T.)

Odgovor: Bukov žir ima razen škroba in beljakovin tudi 43 do 45 odstotkov olja v sebi. Naši predniki so dobro poznali to olje in ga pridelovali precejšnje množine, dokler se ni razširila industrija pridelovanja olja iz raznega semena. Bukovo olje je čisto, svetlorumeno, milega okusa. Mnogokrat se ga rabi za potvarjanje mandeljnovga ali drevesnega olja. V prejšnjih časih je smatralo prebivalstvo v bližini bukovih gozdov kot veliko srečo ono leto, ko je bukev močno obrodila, kajti bilo je ne samo dovolj krme za pisanje prasičev, ampak tudi zadostno žira za napravo jedilnega olja za domačo porabo, ki se ga je podelalo celo za več let. Bukovo olje postaja namreč tem boljše, čim starejše je. Žir se pobira v jeseni, ko dozori in odpada z drevja. Najceneje opravljajo to delo otroci. Očisti in posuši se ga v peči ter izlušči v posebnih stopah. Potem je pripravljeno za oljni mlin, na katerem se ga zdrobi in iz tega zdroba se potem s toploto in s stiskanjem pridobiva olje. V novejšem času se ga v tvornicah izluži tudi s pomočjo žveplenega ogljika. Iz 100 kg osušenega bukovca žira se pridela do 32 kg, iz takega pa že izluščenega celo do 40 kg olja. Seveda je to mogoče le v tvornicah, kjer se olje iz žira popolnoma izluži, medtem ko bo pri domačem pridelovanju v domačih mlinih in stiskalnicah množina pridelka mnogo manjša. Zelo primerno bi bilo ob današnjem pomanjkanju vseh vrst masti in olja poskusiti v večji meri pridelovanje olja iz bukovca žira.

Vprašanje 102. Zakaj sadje, posebno tepke, v gorah, 900 do 1000 metrov nadmorske višine, ne dajejo toliko mošta, kakor sadje, ki ga rodi dolina in nižina? (Ž. Z. v T. V.)

Odgovor: Vsaka rastlina in drevo potrebuje za svojo letno rasto ali, kakortudi pravimo, za svojo vegetacijsko dobo določeno množino toplote in temu primerno tudi gotovo število toplih solnčnih dni. V nižini se zemlja in zrak ogrejeta preje in vsled tega je vegetacijska doba za rastline daljša nego visoko v hribih, kjer sneg pozno skopni in se tla in zrak ogrejeta mnogo pozneje nego v nižinah. Vsled tega ima drevo v dolini mnogo več časa za rasto, cvetenje in obroditev nego ono v visokih legah. Drevje, ki ima na razpolago daljšo vegetacijsko dobo, more več časa zbirati hrano iz zemlje in jo pretvarjati v rezervne snovi v sadju, vsled česar opazimo, da je sadje iz nižav navadno debelejšje, bolj sočnato in bolj okusno. Iz takega se napravi večje množine sadjevca, ki je tudi bolj okusen in močan, ker podela več sladkorja in drugih snovi. Sadje iz gorkih krajev, ki mu ni usojena tako dolga vegetacijska doba, pa ostane navadno drobnejše, manj okusno in da manj in slabši pridelek. Temu se pač ne da pomagati, čim daljšo dobo presnavlja rastlinske snovi s pomočjo solnčne toplote, tem bolje uspeva in tem več koristi nam da.

Vprašanje 103. Ker je letos pomanjkanje gnoj, nameravam na krompirjevi njivi zažgati steljo, debelo vresje in listje in s tem pepelom v jeseni rži pognojiti. **Kako gnojilno vrednost ima pepel iz stelje? Kakšni pridelki najbolje uspevajo po njem?** (M. R. v Ž.)

Odgovor: Pepel iz stelje ima precejšnjo gnojilno vrednost. Vendar ne moremo natančno povedati koliko

odstotkov kalija in fosforove kisline ima v sebi, kajti stelja, debelo vresje, listje in morda še druge snovi, ki se sežgejo, imajo vsaka svojo posebno množino teh gnojilnih snovi. Smemo pa soditi, da ima tak pepel v sebi približno 8 do 10 % kalija in 3 do 5 % fosforove kisline. Na vsak način pa lahko smatramo dandanes to gnojilo kot zelo umestno in dragoceno, ko nam tako močno pri-manjkuje umetnih in hlevskih gnojil. Po gnojenju s pepelom bodo vse rastline dobro uspevale. In še posebno, če ste krompirju gnojili s hlevskim gnojem, smete pričakovati dober uspeh po gnojenju s pepelom take ne-porabne stelje.

Vprašanje 104. Imam senožet, na kateri se je raz-rasla predenica, ki mi je mestoma uničila vso deteljo in druge trave. Nastopa na meter do poldrugi meter širokih plasteh in se tako širi, da mi bo uničila ves pridelek, ako ja pravočasno ne odpravim. **Kako zatrem prede-nico?** (S. R. v U.)

Odgovor: V sedanjih časih, ko je tako pomanjkanje semena detelje, se premalo pazi, da je isto čisto od pre-denice, vsled tega se ta škodljiva zajedalka tudi tako širi po vseh deteljiščih in travnikih. Najboljši pripomoček zoper njo je ta, da se jo takoj odstrani, ko se jo zapazi, in sicer preden cvete in zarodi seme. Če pa to ni mo-goče, je najbolje one plasti, kjer se je predenica razpasla, pokositi, pustiti, da se trava in detelja osuši, potem po vrhu razstresi zrezane slame, rezance po celi pokošeni plasti in vse skupaj zažgati. Na ta način smo najbolj go-tovo uničili vse seme predenice. Da bi samo s pepelom potrosili mesta, kjer rase ta zajedalka, bi stem ničesar ne dosegli, kajti pepel je ne uniči. Predenica je zajedalka, t. j. rastlina brez zelenila, ki se hrani v mladosti iz svo-jega semena, pozneje pa srka sok iz drugih zelenih rastlin, detelje, trave in podobnih. Stem pa, da se živi s sokom teh rastlin, jih uniči, ker jim izsesa ves sok, ki ga potre-buje za svojo rast.

Vprašanje 105. Napravil bi si vodovod, toda želez-nopocinkastih in sličnih cevi ni dobiti. Vzel bi rad v to svrhu lesene cevi, morda so celo boljše od prvih. Kako globoko je treba obe vrsti polagati v zemljo, da voda v njih ne zamrzne? Katere so njih dobre in slabe strani? **Kakšno vrednost imajo lesene cevi za vodovode?** (F. K. v T.)

Odgovor: Lesene cevi so za vodovode kakortudi za manjše sesalnice zelo priporočljive, so prilično trpežne ter v krajih, kjer je dovolj primernih gozdov, dokaj cenejše od železnih. Niso pa za daljše vodne napeljave, kjer je potreben močnejši tlak vode. Pri krajših vodovodih v go-ratih pokrajinah so zelo razširjene. Lesene cevi za na-peljavo vode rabimo v različnih oblikah. Nekatere so se-stavljene iz dog in okovane z obroči kakor sod; druge iz podolgastih desk so ali zvezane z nutami ali zbite z žebli. Oblika ali preozor teh je četvero-, šestero- ali osme-rokot. Slednjič imamo one vrste, ki so tudi najboljše, to so izdolbena dolga ravna debila. Najpreprostejše in naj-cenejše so četverokotne, sestojče iz štirih dolgih ozkih desk, ki so čisto preprosto ob straneh skupaj zbite z žebli. Šestero- ali osmerokotne lesene cevi so istotako sestav-ljene iz dolgih ozkih desk, ki so pa ali zvezane z obroči, ali pa prilepljene skupaj s klejem in deloma tudi okovane. Za izdolbene cevi, ki jih vrtamo s posebnimi svedri, vza-memo samo ravna debila. Pri tem delu moramo pustiti steno malo debelejšo, da nam cev pri dolbenju ne počí.

Take vrste lesenih cevi so najboljše in najtrpežnejše. Le-sene cevi, ki jih rabimo pri krajših vodovodih in sesal-nicah z nizkim tlakom, imajo to prednost, da se dajo na-praviti povsod, kjer nam imajo služiti in seveda, kjer je dovolj primernih dreves, ter nas ne stanejo veliko. Imajo pa to hibo, da jih je treba večkrat menjati, ker prime-roma kmalu segnijo. Najboljše cevi v to svrhu dobimo iz smolikavega, igličastega drevja (bora in mecesna), ker jih njih smola varuje pred gnilobo. Ako jih položimo pol metra globoko v zemljo, nam voda v njih ne zamrzne.

KMETIJSKE NOVICE.

Štipendije za učence c. kr. višjega učilišča za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu. Kme-tijsko ministrstvo je določilo za leto 1918/19 tri štipen-dije po 500 kron za učence omenjenega učilišča. Prosilci imajo vlagati prošnje pri ravnateljstvu omenjenega zavoda, in sicer do 25. septembra t. l. Kdor se zanima za vspre-jemne pogoje v I. letnik tega učilišča naj pri omenjenem ravnateljstvu zahteva zavodova pravila. Vsprejemni izpiti se vršijo od 16. do 18. septembra t. l. Mimogrede bodi ome-njeno, da se za vsprejem v I. letnik zahteva dovršeni IV. razred gimnazije ali kakega podobnega srednješolskega zavoda ali z dobrim uspehom dovršena meščanska šola ter mora biti prosilec star 16 let, oziroma mora dopolniti 16. leto še v teku tega koledarskega leta. Pouk je nemški.

DRUŽBENE VESTI.

Razdelitev dušičnatih in fosfatnih gnojil. Opozarjamo še enkrat vse kranjske kmetovalce, da je *razdelitev žveplenokislega amoniaka, apne-nega dušika, Tomasove žilindre, superfosfata in podobnih gnojil na Kranjskem poverjena edinole kmetijski družbi*. Te vrste umetnih gnojil je naročati potem naročevalnic, ki so v prvi vrsti podružnice kme-tijske družbe, ki se pa pri razdeljevanju morajo ozi-rati tudi na neude. Kjer takih podružnic ni, naj poslu-jejo kot naročevalnice: kmetijska društva, gospodarske zadruga, posojilnice in hranilnice ali županstva. Kjer pa ne deluje nobena takih korporacij, tam smejo iz-jemoma sprejemati naročila za umetna gnojila tudi taki zasebniki, ki se brigajo za javni blagor svojega okoliša. *Naročil posameznih kmetovalcev pa kmet. družba ne more upoštevati*, ker so Kranjski prisojene mno-žine teh gnojil zelo pičle. Ravnotako se ne more ozi-rati na naročila izven kranjskih članov kmetijske družbe, ki dobe umetna gnojila pri svojih zadrugah in družbah. Vse one korporacije, ki hočejo prevzemati naročila na umetna gnojila, naj se čimprej priglasijo kmetijski družbi. V vsakem okolišu naj bo samo ena naroče-valnica. Ker je pričakovati, da pride cela množina To-masove žilindre za jesensko gnojenje že v najkrajšem času na Kranjsko, je priporočati, da se vsa naročila za jesen takoj prijavijo. Kajnit in kalijeva sol ne spa-dajo pod to naredbo.

(Nadaljevanje družbenih vesti v inseratnem delu.)

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/3 strani 80 K, na 1/4 strani 40 K in na 1/5 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah, založba c. kr. kmet. družbe, tisk J. Blasnika nasl. Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 13. V Ljubljani, 15. julija 1918. Letnik XXXV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 15. 7. 1918. — Prezemne cene znašajo za 100 kg pšenice ali pira po 55 K, rži po 55 K, ječmena po 50 K, ovsu po 50 K, koruze po 50 K, prosa po 50 K, ajde po 100 K, graha po 120 K, fižola po 100 K, teče po 150 K, boba po 90 K, grašice po 50–70 K, zadnjega žita po 50 K, oruženih koruznih starcev po 15 K franko mesto prevzema. Za pšenico, piro, rž in ječmen na je pri 100 kg dovoljen pribitek pri oddaji do 15. julija t. l. po 25 K, od 16. do 31. julija po 20 K, v avgustu po 15 K, v septembru po 10 K, od 1. oktobra do 20. decembra pa po 5 K. — Mak K 150—. Ogrščica K 100—. Repiš K 97—. Suhe češpije, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104—, b) 106 do 130 kom. K 100—, c) nad 130 kom. K 95—. d) merkant. blago K 65—. Povidl K 120—. Držav. zak. 159 z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22—. Pivovarniške tropine, posušene K 25—. Tropine sončnih rož, oluplj. pečk K 25—, neoluplj. K 17—. Tropine bučnih pečk oluplj. K 30—, neoluplj. K 20—. Lanene tropine K 25—. Konopne tropine K 19—. Tropine repnice K 18—. Makove tropine K 24—. Krompirjevi izlužki posušeni K 19—, sto kil, kolodvor obratovališča, brez vreč, vatevni stroške nakladanja. — Krompir pri prostovoljni oddaji do 17. julija 100 K, do 29. julija 84 K, do 10. avgusta 68 K, do 22. avgusta 52 K, do 3. septembra 36 K, od 4. septembra do 1. marca 1919 po 20 K, od 1. marca dalje pa po 22 K. — Seno 25 K, skupa (ržena slama) 14 K, slama od žita, graba, in grašice 12 K, fižolova, bobova, rešina, makova, repična in koruzna slama po 7 K za 100 kg. Jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pri pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34.201. Moka. Pšenična moka za peko, pšenični zdrob, pšenična debela moka (graham krušna moka) K 110—; pšenična moka za kuhinjo K 90—; pšenična enotna moka K 75—; ržena enotna moka K 47— za 100 kg od bližnje železn. postaje mlina (brez vreč). — Ajdovamoka, bela št. 1, 82 h; temna št. 2, 88 h. Koruzen zdrob 84 h, koruzna moka 52 h, koruzna obloga 52 h. (Odredba c. kr. dež. vlade z dne 14. maja 1918, št. 16.303) ješpreni št. 10, 66 h; št. 9, 68 h; št. 8, 75 h. (7)

Žita in moke posreduje občanem Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljani. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določene so primerno višje cene.

Do c. kr. kmetijske družbe ohrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh »Kmetovalca«.

Tržna poročila.

Cene za klavno goved. (Ukaz dež. preds. z dne 10. 3. 1917, št. 8855 in brz. kmet. min. dež. vladi z dne 20. III. 18. št. 15315) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene in sicer: za voli I. kakovosti po K 450, II. kakovosti po 4 K, III. kakovosti po K 350; za krave I. kakovosti po K 410, II. kakovosti po K 370, III. kakovosti po K 330; za telice in bike I. kakovosti po K 430, II. kakovosti po K 4—, III. kakovosti po K 340, za koščeno živino po K 280. Za kalo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmijena ali napojena. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47, 52, in 81.)

Najvišje cene za prasice. (Min. naredbaz z dne 6. 7. 1916, drž. zak. št. 211.) — Za 1 kg žive teže veljajo najvišje cene in sicer za pitane prasice, ako pridejo res v zakol (iz hleva) po K 550, za debele prasice za nadaljnjo pitanje, ki so od 60–90 kg težke po 6 K, za mesnate prasice nad 40 kg žive teže po K 470, za pitane prasice pod 60 kg in mesnate prasice pod 40 kg ni določena nikakoli cena, a jo zato določa ukaz dež. predsednika, ki tu sledi. (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) (8)

Najvišje cene za prasice, ki jih min. nar. z dne 6. 7. 1916 ne omenja. (Ukaz dež. preds.) Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene: A. za odstavljenе pujske do 3 mesecev starosti: 1) domačega plemena po 8–9 K, križanih pasem po 9–10 K, žlahtnih pasem po 10–12 K; B. za prasice za zakol in sicer: pitane prasice pod 60 kg žive teže in nepitane pod 40 kg žive teže 1.) domačega plemena po K 5—, križanih pasem po K 550, žlahtnih pasem po K 6—. Za prasice za plemo, ki so navedeni pod B se sme pribiti še 25%, ako se jih proda za plemo. Za plemenske mrasce in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47.)

Svinjska mast in sveže meso po K 780 za kg čiste teže. (Min. nar. z dne 6. 7. 1916. — (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) Za svinjsko maso pa določa novejši ukaz dež. predsednika z dne 1. 4. 1917 št. 10.384 odškodnino in sicer za 1 kg surove masti po K 7—, svinje svinjske masti po K 8—. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 55.)

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v letarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak od c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičbo se gospodarskega prometa. Upravništvo ne prevzema posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah trgovka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Lenza nasl. v Ljubljani na Martinovi (Ahacjevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstnih zelisa, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanju tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 115

Stikalnico za grozdje, dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na g. Cirov, Št. Jernej, Kranjsko. 120

Voz (zapravljenec), vinto in kosiln co ima naprodaj Marg. Babnik, Zg. Šiška 32. 121

Voz za par konj, dobro ohranjen, je na prodaj za ceno po dogovoru pri Franu Borštnar v Spodnji Šiški 2161. 124

Bencin-motorje z novodobnim parnim hla- dilom s 3 ali 5 konjsk. moči, stalne ali prevozne, zelo priprosti in zanesljivi, najpripravljeniji za kmetijstvo in obrtnike, pošlje v približno 2 mesecih, ter posreduje vse druge potrebe in kmetijske stroje, kakor mlatiline, parne kotlje za živinsko krmo ali pa za šganjekuho, gnojnične sesalke itd. ter izdeluje domače mlne z jeklenimi ali umetnimi kamni na roko ali druga silo, vse po mogoče zmernih cenah Josip Božič, p. Grafenstein, Mogoško. 125

Večjo množino deteljine in več saskih koz kupi Dr. M. Trinajstić, Volosko. 126

Inkarnat ali rdeče detelje priporoča trgovina Sever & Komp, Ljubljana. 127

Dobrejša psa-čuvaja išče Ivan Legat, Leace Bled. 136

(53) 500 KRON.

Vam plačam, če vam moj »Ria Balsam« vsakom treh dni ne odstrani brez bolečin vaših kurjih

očes, bradavic in roženic. Cena ene posodice z jamstvenim pismom K 3—, tri zaklopnice K 6—, šest zaklopnice K 11—. Stolina zahvalnih dopisov: Kameny Kaschau (Kassa), Poštni predal 12 (Ogrsko) 903.

C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad

po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpmore.
2. Rak na sadnem drevju.
3. Gnojenje vinogradov.
4. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovito vino.
5. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
6. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
7. Kako se pripravi dober vinski kis.
8. Vzroki neplodnosti pri govedih.
9. Kako se pravilno ravna z vinako posodo.
10. Krmiljenje z oljnimi tropinami.
11. Čiščenje in precejanje vina.
12. Bradavice pri domačih živalih.
13. Kisli črvicek.
14. Zeleno ali suho cepljenje trta.
15. Vmetje vimena ali volčja na vmetu.
16. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom navorojenih živali.
17. Zavrteka.
18. Trtna piesnoba.
19. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
20. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
21. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravi, kadar so nastale.
22. Mazanje trta z zeleno galico.
23. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pisanje pradišev.
24. Krzljivost ali okrnjenost trta.
25. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
26. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
27. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
28. Kožni izpuščaji pri prasičih.
29. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
30. Sredstva proti trtni piesnobi.
31. Kteri način zelenega cepljenja trta je najbolj priporočljiv.
32. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
33. Konserviranje sadja brez sladkorja.
34. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
35. Snetjavost pri žitu.
36. Kako se jajca ohranijo.
37. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
38. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
39. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) pri-spevek?
40. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
41. Garje pri konjih.
42. Apneni dušik, najboljše sedanje dušičnato gnojilo.

Družbene vesti.

* **Modra galica** je sedaj vsa razdeljena in so naročitve bile vse po vrsti v primernih obrokih izvršene tako, da je tudi letos zopet vsak vinogradnik na Kranjskem imel vselej za vsako škropljenje zadosti modre galice po K 370 za kg pri rokah. Družba z zadoščenjem ugotavlja, da se je obširna akcija vzlic vsem težkočam pri dobavljanju (pomanjkanju materiala, železniških voz, delavnih moči, vreč in sodov) tudi letos v lepem redu izvršila. Družba si radi tega zase sicer ne prisvaja nobenih posebnih zaslug, pač pa na tem mestu izreka vsem marljivim razdeljevalnicam in zaupnikom po deželi toplo zahvalo za obilni trud, ki so ga imeli s prevzetjem nadrobne razpečave modre galice. Računi glede povračila tozadevnih stroškov se bodo sklenili z 20. julijem t. l., vsled česar naj se družbi pravočasno predložijo železniški vozniki listi in potrdila voznikov za prevažanje itd., ker se na poznejše vloge ne bo mogoče ozirati.

* **Sodi od galice.** Razpošiljanje galice je bilo letos tudi vsled tega čisto skoro onemogočeno, ker je tvornicam sodov zmanjkalo. Že lani se je c. kr. poljedelsko ministrstvo zato s tvornicam dogovorilo, da le-te vzamejo prazne sode za ceno po 7 K 50 za vsak sod v dobrem stanju. franko Liesing pri Dunaju nazaj. Pozivljamo torej prejemnike galice naj čimprej odpošljejo kolikor mogoče dosti dobrih sodov franko nazaj na naslov Wagenmann, Seybel & Co. A. G. chem. Fabriken, Liesing, (postaja Liesing pri Dunaju) in naj tvornicam sode kar naravnost računijo. Seveda velja cena le za sode, ki so vsebovali po 250 kg galice, manjši so primerno ceneji.

(Dalje na naslednji inseratni strani.)

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

(5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 | 0 | 0
4 | 0 | 0

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsake 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadržnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Poštne hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetijska posojilnica Ljubljanske okolice

registr. zadruga z neomej. zavezo

v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/4 %

(2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v sueni s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog 23.000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1.000.000 kron.

Nadaljevanje „Družbenih vesti“.

* C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Kajnit, vsebujoč 12⁰⁰/₁₀₀ do 15⁰⁰/₁₀₀ kalija, bo družbi te dni došel. Opozarjamo pa kmetovalce ponovno, da to gnojilo ni primerno za gnojenje ajdi, temveč le za travnike ali pašnike ter njive, posebno če se jih je morda že preje pognojilo z fosforovimi in dušičnatimi gnojili. Naročitve se sprejmejo neobvezno do 20. julija t. l. Priporočamo udom posebno, da si priskrbijo kajnit že sedaj za jesensko kalijevo gnojenje.

Seme lucerne detelje ogrske provenience, jamčeno brezpredenično in skrbno čiščeno po K 16.— kg.

Seme domače ali črne detelje, istotako čiščeno s strojem »Cuscuta« jamčeno brezpredenično in največje kaljivosti pri odjemu 50 ali 100 kg in več po K 10.—, pri manjšem odjemu po K 12.— kg.

Seme hmelske lucerne (Medicago lupulina) dveletna rumena detelja stane pri družbi 5 kron kg. To brezpredenično seme uspeva tudi v slabih, apnenih ali lahkih zemljah in je posebno priporočljivo za primes k travnim semenskim zmesem.

Travna semena: Mačji rep K 6.—
Angleška ljulika „ 6.—
Francoska pahovka „ 10.—
Travna mešanica „ 8.—

Vreče za semena trave in detelje morajo ude naročniki po možnosti družbi obenem z naročitvijo dostaviti. Le koder to nikakor ni mogoče priskrbi družba udom sama primerne močne vreče. Te vreče so pa sedaj jako drage in jih mora družba po nastopnih cenah računati, ne da bi jih za te cene potem nazaj jemala:

pri pošiljkih do 10 kg stane vreča K 3.—
„ „ 15 „ „ K 4.—
„ „ 20 „ „ K 5.—
„ „ 25 „ „ K 6.—

večje vreče stanejo vselej primerno več.

Salojidin (natrijev tiosulfat) proti grozdnim plesnobi namesto žveplove moke, je vendarle došel in stane K 160 kg. Glede rabe salojidina, ali kemično pravilno natrijevega tiosulfata, opozarjamo na »Gospodarsko navodilo« št. 52.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 140 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Kalijev hipermanganat po 8 K kg.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes gatičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Galun po K 240.— sto kg. Polovico modre galice si vinogradniki lahko prihranijo, če k galici za napravo škropivne zmesi vzamejo galun ali žveplenokislo glino. Kolikor dodajo teh snovi, toliko manj drage galice jim je treba, dokazano pa je, da se lahko brez škode za učinkovitost škropiva porabi do polovice galuna ali gline k ostali polovici modre galice. Apna pa je toliko vzeti, kakor navadno. Škropiva, ki je tako prirejeno, tudi dež ne odpere tako hitro iz listja, vsled česar družba vsem vinogradnikom nakup galuna in gline poleg galice vselej prav toplo priporoči.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Fenolfstaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12.— kg.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 6. z dne 31. marca 1915. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, 1/2 kg za K 9.50, 1/4 kg za K 5.50, 1/8 kg za K 3.—, 50 g za K 1.60.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polne žlice
pri govedih „ 2—6 „ „ „
pri kozah, ovcah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K. Kmetijska družba sama nima še izkušenj s tem praškom, vsled tega ne more jamčiti za uspeh. Želela bi pa, da se preskuša to sredstvo tudi v naši deželi in da podajo svoje mnenje o njem posebno konjerejci, še preje pa morda kočijaži in vozniki, ako je pri konjih ta pripomoček kaj dobro učinkoval, kakor piše živinozdravski list na Dunaju. Ako se oglasi dovolj naročnikov, bo družba priskrbeli tudi to sredstvo svojim članom.

Živinska sol. Po dolgem času je došla zopet mala pošiljatev živinske soli. Naročitve podružnic do največ 500 kg se sprejmejo neobvezno in le do 22. julija 1918. Posameznim udom-kmetovalcem družba te soli ne pošlje. Podružnice naj pošljejo ob naročanju svoje vreče.

Mlečne cevi iz kosti, št. 3561 po K 140.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro odstrani.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29.—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Kolomaža v sodih po 250 do 260 kg K 240.— kg. Kolomaža je najboljše kakovosti in brez otežilnih primesi. Sedaj manjših posod ni dobiti, zato naj podružnice skupno cel sod za ves svoj okoliš naročijo.

Tobačni prah po 40 h kg, ovojnino je plačati posebej.

5000 kg rdečega brinja za brinjevec kuhati, je naprodaj. Več se izve pri Franu Stare, pos. in kolarskemu mojstru v Kamniku. 130

Čebelnjak za 30 do 50 panjev, kupi Ferdo Lavrinec Radovljica, Gorenjsko. 131

Staro mlatilnico, skoporeznico in gepelj želi kupiti Jan. Mikš, župnik, Trstenik pri Kranju. 132

Kmečki voz za vprego enega konja kupi Marija Strukelj, gostilničarka, Vižma je 62, pri Ljubljani. 133

Decimalno tehtnico proda ali zamenja za živila Aug. Leopold, Spod. Slška, Kolodvorska ulica št. 149. 134

Tri prav lepe pujske po 6 tednov stare zamenja za živila Jože Svetina, posestnik v Kamnigori, Gorenjsko. 135

Oddaja hiše v najem.

V nedeljo, dne 21. julija 1918, ob štirih popoldne se bode dala v najem

stara šola na licu mesta v Mošnjah št. 3.

Hiša je tik farne cerkve, obstoji iz treh stanovanjnih sob, kuhinje, shrambe, kleti in prodajalne, kjer se že nad 15 let izvršuje dobro idoča trgovina z mešanim blagom. Zraven je tudi vrt za zelenjavo. Interesenti se vabijo. Natančni pogoji se pozivedo pri županstvu v Mošnjah, okr. Radovljica. (56)

- Posestvo -

z gozdom, s par njivami ter travniki,

z hišo

ter malim gospodarskim poslopjem na solčnem, suhem kraju Kranjske, se želi vzeti v najem ali kupiti. - Ponudbe na

J. Folie,

c. kr. namestništvo v Trstu. (57)

(6) C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA KRAJSKA

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	— 30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	— 20
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	1-50
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključev	— 30
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	— 70
11. Gustav Pirce: Poglavlje o govedoreji na Kranjskem	— 30
12. Pridelovanje in razpečanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špaližu. (B. Skalický)	— 50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešaníc. (Weinzierl-Turk)	1-—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa	1-50
15. Steuert-Jamnik: Soseba Razumnika konjereja	1-—
48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.	

Največja slovenska hranilnica: MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::
je imela koncem l. 1917 vlog . K 66,800.000.—,
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—,
rezervnega zaklada „ 2,000.000.—.
Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4% (1)

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.
Hranilnica je puplarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.
Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.
Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 6%, izven Kranjske pa proti 5 1/2%, obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.
V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

J. Komatič,
prodajalec strojev Ljubljana,
Gradišče št. 11
priporoča dobro znano tovarno

WELSIA
ki izdeluje izvrstne brzoparilnike vseh velikosti in porabne obenem za kuhanje žganja.
Priporočam tudi II decimalne tehtnice II od 50 do 300 kg in (50)
žitočistilnike (pajkelne) na 6, 8, 9 in 12 mrež.
Cene po dogovoru.

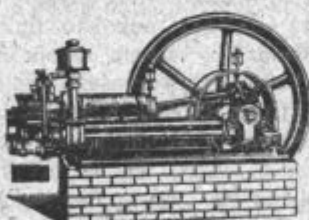
Verige za živino,
kotle-brzoparilnike,
štedilnike
za vzdati, (50)

okovje za okna in vrata,
orodje za zidarje,
kovače, ključarje
in mizarje, žico,
pocinkano mrežo
za ograjo, samokolnice,
železne ročne blagajne,
kuhinske tehtnice
in drugo železnino
dobavi trdka

A. Sušnik,
Ljubljana,
Zaloška cesta.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev
iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSIA“.

Žveplo
za (48)

žveplanje sodov

1 zavoj (20 kosov) stane K 7, razpošilja na vse strani

A. F. Krepek,

— Maribor, —
Bismarckstrasse 19.

Kmetovalci! Denarni zavodi!
Gozdarske in gospodarske zadruge!

Berite! Lesotrzci! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridružene so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridružene tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjižice proti predplačilu sa ude c. kr. kmet. družbe K K 1-50.

Kislo vodo
in (35)
vino

razpošilja

A. OSET,
p. Guštanj
(Koroško).

Upravništvo „Kmetovalca“
sprejema

primerne inserate

po cenah,
ki so razvidne na poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti »Kmetovalec«, izhaja (dvakrat mesečno) v 17-tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanim Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC
Ljubljana, Židovska ulica 1. ☞